

Hành Hương ... BẮC ẤN (2)

Nguyễnthanh 08, tháng 11/2009

2.

Không đề cập đến lai lịch các thánh tích, vì chuyện đó đã được các nhà sư và các cư sĩ hành hương trước đây kể rất nhiều qua băng hình, sách vở. Bản thân tôi không có cảm xúc nồng nhiệt như các phật tử cùng đi, nhưng cũng băng khuâng trước nền văn minh lớn vĩ đại của Ấn-Độ. Vừa đi, vừa tìm hiểu có nhiều điều thực sự ngạc nhiên. Những ai thắc mắc hình nhi thượng của Phật giáo – thích lý giải những tư tưởng của kinh văn - chắc sẽ loạn tâm trước các tôn giáo của Ấn. Chỉ một việc tôn giáo Jains cũng làm bạn băn khoăn. Song hành với Đức Phật, cùng trong một khu vực Thánh tích, chúng ta thấy thấp thoáng tôn giáo Jains. Có người bảo đó là đạo Kỳ Na trong kinh Phật, không biết có đúng hay không. Vị giáo chủ thứ 24 của tôn giáo này cũng là một Thái tử, cũng từ bỏ vương quyền, cũng tu tập 13 năm ròng rã như Đức Phật, cũng truyền đạo trên khắp vùng Đức Phật đi qua và cũng có một số lượng tín đồ không kém, và cũng suy tàn theo Phật giáo khi người Hồi giáo xâm lăng và cai trị Ấn Độ. Có tài liệu cho rằng Đức Phật và vị giáo chủ này cùng tham gia giảng dạy ở Đại học NALANDA. Nơi nào có thánh tích Phật giáo, thì cũng có thánh tích của Jains.

Vườn Lộc Uyển, tháp Dramek, Varanasi.

Nơi Phật giảng kinh Chuyển pháp Luân lần đầu tiên

VARANASI Thành phố Varanasi ở Ấn Độ cũng được gọi là Benaras (hoặc Banaras) và các tín đồ mộ đạo gọi là Kashi – ‘thành phố ánh sáng’- nơi Shiva từng sống. Được xây dựng trên bờ sông Hằng, Varanasi, tọa lạc trên bờ và tại thung lũng màu mỡ sông Hằng ở bang Uttar Pradesh ở

Ấn Độ, là một trong những thành phố lâu đời nhất trên thế giới và một trong những nơi linh thiêng nhất ở Ấn Độ đối với người Hindu. Người ta tin rằng chết ở đây sẽ được tái sinh trong vòng luân hồi và an bình vĩnh cửu cho linh hồn. Phía bắc Varanasi (Benaras) là thánh tích của Ấn giáo, Phật giáo và Jains. Nơi đây, cũng là trung tâm của nghề dệt lụa, song bạn phải trả giá kỹ càng tại các chợ lộn xộn để mua được một số quà lưu niệm đẹp.

Nổi tiếng với hơn một trăm Ghats đẹp và trên một ngàn đền, Varanasi đối với người Hindu cũng như những gì Mecca đối với người Hồi giáo và Vatican đối với các Kitô hữu. Varanasi phơi bày tất cả những tuyệt vời và thiêng liêng nhất của Ấn Độ giáo. Không có gì ngạc nhiên khi các tín đồ Ấn giáo từ khắp nơi trên thế giới phải đến thăm thành phố thánh này và tắm trong dòng sông thiêng Ganga, ít nhất một lần trong đời sống của họ. Thành phố ra đời từ thế kỷ 8 và thế kỷ 7 TCN.

Từ các khai quật tại Rajghat (gần Varanasi) người ta biết Varanasi đã hiện diện trước khi có nền văn minh Aryans dọc theo sông Ganga. Thành phố vốn là thủ đô của Vương quốc Kashi cho đến cuối thế kỷ 12. Ngay cả trước khi Rome và Hy Lạp trở thành nổi tiếng, Varanasi đã phát triển rộng lớn. Nơi đây chính là tài sản tôn giáo của người Hindu và cũng là thủ đô văn hóa của Ấn Độ. Điều thú vị là nó chiếm một vị trí cao trong trái tim không chỉ với tín đồ Ấn giáo mà còn với tín đồ Phật giáo và Jains. Sarnath, nơi Phật đã thuyết giảng bài giảng đầu tiên của ông, nằm gần thành phố cổ Varanasi.

RAJGIR Được bao quanh bởi năm ngọn đồi thánh, thị trấn nhỏ đẹp như tranh vẽ, Rajgir là địa điểm quan trọng đối với Phật giáo cũng như Đạo Jains. Nơi đây có hai động đá là nơi lui tới yêu thích của Đức Phật và trên những đồi này, Phật đã rao giảng hai bài giảng (?) nổi tiếng nhất của ngài.

Sân bay gần nhất ở Patna (cách 115 km) và ga xe lửa đầu mối là Bhakhtiyarpur (cách 54 km). Rajgir cũng được nối với Patna, Gaya, Delhi và Kolkata (Calcutta) bằng các quốc lộ khá tốt. Rajgir, từ nguyên là Raj Griha, nghĩa là nơi ở của vua. Thành phố là thủ đô của đế quốc hùng mạnh Magadha (Ma Kiệt Đà) trong thời gian tại thế của Phật.

Thành phố đông dân cư này đã ngưỡng mộ nồng nhiệt Đức Phật trong thời kỳ trị vì của Vua Bimbisara. Siddhartha, sau khi ông tuyên bố từ bỏ cuộc sống vương giả đã đến Rajgir để tìm kiếm con đường giác ngộ.

Rajgir là nơi quan trọng không kém với khách hành hương là tín đồ của Đạo Jain cũng như Ấn Độ giáo. Chúa Mahavira (người sáng lập Jainism) cư ngụ ở đây một thời gian và địa điểm này đã ghi lại trong sử thi Hindu - Mahabharata. Các di tích lịch sử Rajgir liên quan với Phật giáo, Jains và Ấn Độ giáo thu hút khách hành hương từ khắp nơi trên thế giới.

*Núi Linh Thứu, Rajgir, nơi Phật giảng
Diệu pháp Liên hoa kinh*

Nội dung về giới cho các tín đồ không sai biệt bao nhiêu so với Phật giáo. Jains chủ trương không bạo động, không nói dối, không trộm cắp, không quan tâm đến vật chất, tôn trọng các sinh vật khác. Có 3 viên ngọc quý là **Thấy đúng, Hiểu đúng, Hành động đúng**. Phương pháp tu tập thì cân trọng khi đi đứng, khi ăn uống, khi nói năng, giữ thân tâm trong sáng. Biểu trưng cũng là chữ Vạn biến thể, trông có vẻ mềm mại hơn. Tu tập cũng cân bản là thiên định. Đặc biệt là cả hai đều chú trọng đến việc giải thoát bản thân.

Nalanda, Rajgir trường Đại học đầu tiên trên thế giới

Tôn giáo này có 23 đời giáo chủ, và vị thứ 24 sanh và tu tập đồng thời với Phật có công phát triển rộng rãi hơn. Nếu chúng ta không phải là Phật tử, rất dễ dàng cho rằng đạo Jains là anh em song sinh với Phật giáo.

Có nhận định cho rằng Phật giáo và Jains suy tàn tại Ấn độ là do sự đổ kỵ của một bộ phận tầng lữ của Đạo Bà la môn, vì tư tưởng không phân biệt giai tầng xã hội của tôn giáo này. Không hiểu mức độ đúng sai thế nào?

Nhưng phải thừa nhận một điều chính những người Ấn giáo đã cùng chia sẻ với tín đồ Phật giáo những vinh quang và cay đắng trong suốt lịch sử của Ấn độ, từ thế kỷ thứ 10

về sau. Và họ, với sự giúp sức các nhà khảo cổ, đã gìn giữ hầu như trọn vẹn, tôn tạo chu đáo các phế tích Phật giáo một cách nghiêm túc, trước khi các tầng đoàn quốc tế tề tựu về đây. Nhiều nơi đền Hindu thờ thêm Đức Phật, và ngược lại dù ít hơn. Mĩa mai họ là người ngoại đạo là thiếu sự tri ân đấy.

Về mức độ phổ cập Ấn giáo có vẻ giống như đạo thờ cúng ông bà tổ tiên của người Việt Nam ta. Bất cứ ai (người Ấn) không là tín đồ của các tôn giáo có tên tuổi, có thể xem như là tín đồ Hindu. Có điều là họ thờ nhiều vị thần khác bên cạnh thần Shiva. Tôi không hiểu rõ lắm về Ấn giáo nên không dám lạm bàn. Tuy vậy, qua các đền thờ và những ghi chú trên tường, được HDV bản địa giải thích, những quan điểm trước đây ta nghĩ là thuần túy Phật giáo như luân hồi, nghiệp (kama), không sát sanh lại có nguồn gốc từ mấy ngàn năm trước trong văn minh sông Ấn, là căn bản của Hindu. **Bà la môn** là một nhánh của Ấn giáo có ảnh hưởng lớn, phát triển từ đội ngũ các thầy tế lễ. Giáo điều tổng quát không khác so với các tôn giáo khác nhưng mức độ về chủng tính có phần lệch lạc với cái nhìn từ người ngoài. Sự phân biệt 4 đẳng cấp được khởi xướng từ truyền thuyết: loại người này sinh ra từ đầu, loại kia sinh ra từ thân, loại khác nữa sinh ra từ tay chân của thần Shiva (nguyên ủy chắc chỉ là sự phân công lao động) biến đổi trở thành sự phân biệt giai tầng đến mức độ khó tin, mà vẫn còn truyền lại cho đến ngày nay. Lạ lùng hơn là những điều đó không ghi chép thành văn trong kinh điển của các nhánh Hindu. Họ tin như vậy và... đã ngàn thế hệ làm theo, và sẽ còn tiếp tục. Sự phân biệt đẳng cấp nặng nề đến mức cái chết cũng phân biệt, sự tắm rửa cũng phân biệt rạch ròi.

Kushinagar tại bang Uttar Pradesh là thành phố xinh đẹp với Chùa & Đền và được coi là một trong những Vùng Thánh tích tại Ấn Độ. Đối với những Phật tử và cả tín đồ Hindu sùng đạo, đây là một trong những điểm hành hương lớn ở Uttar Pradesh. Thành phố Kushinara, trong thời kỳ cổ đại là một kho tàng của tuyệt tác kiến trúc. Các nhà khảo cổ đã khai quật một số ngôi đền và tháp kim thân (Stupa) thuộc về thời trung cổ Ấn Độ. Kushinara, trước đó, đã là một phần của vương quốc Malla và dân chúng hầu hết tin tưởng Đức Phật.

Người ta tin rằng Phật đạt được thành đạo của mình hoặc nhập Niết bàn (Mahaparnirvana) ở Kushinagar. Đây là nơi Đức Phật Thích Ca qua đời và nó được dự báo là nơi sinh của Đức Phật tiếp theo, Đức Phật Di Lặc. Các nhà khảo cổ và sử học đã khai quật các di tích lịch sử quan trọng ở Kushinagar. Tại một số các thắng cảnh du lịch ở Kushinagar, Uttar Pradesh, người ta có thể nhận thấy nhiều điều khác nhau. Từ thiết kế đẹp của đền Muktabandhana, Uttar Pradesh, nơi mà các kỹ vật cuối cùng của Phật được giữ trong các tác phẩm điêu khắc bằng đá đẹp.

Các thắng cảnh du lịch ở Kushinagar, Uttar Pradesh thật thú vị và thu hút khách du lịch từ khắp nơi. Các tầng đá của Phật đã được phục hồi trong khoảng 413-455 AD do Vua Haribala bảo trợ. Có một số địa điểm du lịch ở Kushinagar mà bạn có thể khám phá trong thời gian du lịch tại Kushinagar.

Một điểm du lịch hấp dẫn lớn ở Kushinagar -cũng là một trong những địa điểm du lịch quan trọng ở Kushinagar- là Tháp Ramabhar. Ngôi đền linh thiêng của Phật giáo này là nơi Phật đã nhập Niết bàn. Trong mùa lễ Purnima, một số du khách Ấn Độ đến Kushinagar và tham gia lễ hội tại đây. Chính phủ Tiểu bang Uttar Pradesh, Ấn Độ cung cấp miễn phí, 750 acres/300 ha, chủ yếu là đất nông nghiệp ở Kushinagar cho dự án Di Lặc này. Trong năm 2005, 40% đất đã sẵn sàng chuyển giao và chính phủ đang hoàn thành tiến trình giao 60% đất còn lại. Mặc dù, biết rằng thời hạn không thể được đảm bảo, người ta cũng hy vọng công việc được hoàn thành vào cuối năm 2006 hoặc sớm 2007.

Nhan sắc Ấn độ

Có những loại người chết (08 loại) khi chết miễn hỏa thiêu, họ quán chặt xác rồi thả trôi trên sông Hằng (không phải ai cũng được như vậy, mà đã thuộc vào loại này thì không thể làm khác được). Có những nhà tắm suối nước nóng tại Rajgir, từ 3000 năm nay, bây giờ xây dựng qui mô thành nhiều tầng. Giai tầng nào tắm tầng ấy, chớ có lồi thối. Khi chúng tôi định chụp ảnh, anh bạn HDV bản địa ngăn lại (sau này tôi mới hiểu anh ta sợ tôi chụp ảnh người ta đang thay quần áo) tôi theo

lời, rồi ngấm nghĩ chẳng nên ghi những hình ảnh xôn xang này.

Tính không bình đẳng này đã từng bị Đức Phật và Mahavir, giáo chủ đời 24 của Jains, đồng lúc phê bình và công khai phản đối dưới hình thức chấp nhận các đệ tử thuộc mọi đẳng cấp. Tiếc thay, dù được ủng hộ và tư tưởng này lan rộng khắp Bắc Ấn cùng một phần khác nữa của tiểu lục địa này (có lúc cả hai đạo này có trên vài chục triệu tín đồ ở thế kỷ thứ 10-11) nhưng cả hai đạo không những không thay đổi cục diện, mà còn tàn phai theo năm tháng tại Ấn độ. Khi người Hồi giáo đến thống trị, họ hủy hoại các công trình Phật giáo, Ấn giáo, Jains. Tiếp theo, người Mông cổ, cháu chắt Thành Cát Tư Hãn thiết lập triều đại Mongol kéo dài cho đến khi người Anh đến – có vẻ như vấn đề đẳng cấp được ngấm ngấm tái sinh trong hơn 10 thế kỷ mà không có lực lượng đối trọng. Nó được truyền thông từ thế hệ này sang thế hệ theo kiểu phong tục, không công khai nhưng lại được tôn trọng nghiêm túc. Âu là cái khó cho người Ấn trong việc canh tân: Những người ở giai cấp thấp nhất của Ấn chấp nhận một cuộc đời lênh đênh, không có động cơ phấn đấu. Điều đó, phải chăng phản ảnh qua việc một nền kinh tế hùng mạnh và đa dạng như Ấn Độ vẫn tồn tại ở nhiều nơi cách sống nghèo khó lạ thường của một số bộ phận dân chúng? Và có liên hệ chăng khi giao tiếp, người Ấn lắc đầu (đây vẻ ngao ngán) lại có nghĩa là đồng ý, là OK?

Nhan sắc Ấn độ

Nói đến không sát sanh, chợt nhớ lại chuyện ăn uống. Đa số, các tôn giáo trong nền

văn minh Ấn độ đều khuyến khích không sát sanh. Ăn chay rất phổ biến ở Ấn. Một số bộ phận tôn giáo Ấn có thờ các con vật, nhưng không phải là họ thờ bò, hay heo mà không ăn thịt. Có những lối giải thích khác nhau khiến ta có thể ngộ nhận. Khi nhìn thấy một ai đó ăn thịt heo, có một số người khinh bỉ người đó đã tiếp xúc với con vật gớm ghiếc đó, theo quan niệm tôn giáo, chứ không phải người đó xúc phạm đến tôn giáo của họ. Con bò thì không biết họ có thờ hay không, nhưng chắc chắn là cửa hàng Mac Donald tại Ấn không có bán Hamburger thịt bò. Bò đi lung tung trong thành phố (chắc Trịnh công Sơn có đi Ấn độ...). Xe có thể quẹt người, quẹt xe khác nhưng chưa thấy quẹt bò, mà khi thấy bò còn phải chạy chậm lại..... nhường ưu tiên nữa. Trở lại chuyện ăn uống, mặc dù là ở khách sạn, song thức ăn mặn chủ yếu chúng tôi thấy duy nhất chỉ là gà. Tôi cũng biết Ấn độ có ngót ngét gần 200 triệu con vịt ở thời điểm năm 2000, nhưng chẳng thấy bóng dáng nó đâu cả. Chưa giải lí nổi những chuyện này, mong có ai hiểu chỉ hộ. Bỏ câu bay rợp trời nhưng cũng chẳng thấy món bò câu nào cả. Thậm chí trong suốt 13 ngày chúng tôi chỉ thấy duy nhất một quầy bán cá gần bờ sông Niranjana, Bodhgaya. Người viết có mang theo một ít đồ hộp VN phòng thân, nhưng ngại dùng vì sợ hiểu nhầm. Những ngày cuối sợ mang vắc...về rừng thì nặng thêm hành lý, dành chỗ cho các món quà lưu niệm, nên đem ra hỏi ý kiến HDV, tài xế, phụ xế (là người của Hindu) để được giải thích và họ cũng vui vẻ nhận một số trong các thứ này như là một món quà kỷ niệm.

Những điều ghi nhận và suy đoán trên của người viết chỉ là cảm giác của chú ếch nào đó lạc sang một giếng khác. Lâu nay thường thấy “duy ngã độc tôn”, giờ thì thấy “độc tôn” khác. Nhưng khi mù sờ voi thì cảm sao nói vậy. Hành trình ngắn ngủi, chủ đề của tour là hành hương Phật tích, mà phần **Non-buddha** lại có phần ấn tượng hơn nhiều, dù chỉ lướt qua không quá 1/3 thời gian. Người viết cũng bị một sự cô phê bình là không quan tâm đến Phật tích mà lo chuyện khác khi mua tượng thần Vishnu. Nhưng chuyện Phật tích ở nhà

biết già hơn nữa, qua phim và lời kể, còn chuyện “tào lao môn” thì khá nhiều không hiểu hết được.

Ấn tượng nhất là phong cách xây dựng của Người Ấn. Ngay những Phật tích, người Ấn bảo tồn cùng một phong cách. Dành một diện tích đất rộng rãi, không thêm thắt gì nhiều, những thảm cỏ xanh mát mắt tôn tạo những công trình nho nhỏ sang trọng, hoặc có giá trị. Những khu Phật tích như Vườn Lộc Uyển, Vườn Cấp Cô Độc, Trường Đại học Nalanda, Đại giác Niết bàn đều có khuôn viên rộng bao la, cỏ xanh chăm sóc kỹ lưỡng. Đây đó nhắc nhở, bằng các bảng yết thị cho biết sẽ phạt đến 5000 rupi (#120usd) hoặc 06 tháng tù, hoặc cả hai nếu xâm phạm công trình. Những nơi những tưởng là không có ai chăm sóc, nếu bạn vội vàng chiếm chỗ có góc tốt để chụp ảnh mà vi phạm điều cấm liên bị nhắc nhở ngay.

Những công trình phi Phật giáo thường lớn hơn rất nhiều. Tại New Delhi, Khu tưởng niệm Mahatma Gandhi có thể tiêu biểu cho phong cách xây dựng này. Khuôn viên tưởng niệm của ngài ước chỉ 50m2 nằm trong một công viên mỗi chiều hơn 1km, chưa kể khu công viên bên nước (ghat) nơi rải tro ngài xuống sông (quên mất tên?) nằm kế bên cạnh diện tích không kém. Đền Hoa sen của Đạo BaHai's cũng vậy. Đó là những cái xây dựng gần đây. Xưa cũng thế. Đền Taj Mahal tỷ lệ diện tích các công trình chính phụ so với diện tích chung là rất nhỏ. Pháo đài Đỏ cũng same..same. Đơn giản là ngay các hotel, resort mà chúng tôi tạm nghỉ cỡ 2 sao rưỡi cũng mang một phong cách như vậy, luôn có không gian chung rất lớn so với không gian sử dụng.

NGƯỜI VIẾT và VỢ tại Taj Mahal

3.

Bốn Thành phố mà chúng tôi lướt qua: **New Delhi, Varanasi, Lucknow, Agra** là những đại danh của Bắc Ấn. Phong phú về lịch sử, về di tích, về sinh hoạt kinh tế, văn hóa .... và cũng là đại danh về giao thông đường sắt nữa. Thế nhưng thời lượng dành cho các địa điểm này đúng là một thoáng nghe nhìn, đến nỗi có những cái tên không kịp nhớ, những tấm ảnh chụp xong không biết ở nơi nào. May mà máy ảnh số hiện nay có data về ngày tháng, về nhà còn dò tìm lại.

Thời điểm mà chúng tôi đến (tháng 11/2009), Ấn đang chuẩn bị các công trình đón chào Đại hội thể thao Khối Thị Trường Chung 2010 cho các quốc gia thuộc Liên Hiệp Anh. Cả 4 thành phố vừa kể, đồng loạt trở thành Đại Công Trường xây dựng. Thậm chí xa xôi như ở Vaishali, cũng tập nập cải tạo giao thông bộ. Họ xây Metro, sân bay, xa lộ cao tốc ỳ xèo..... và lô cốt còn to đùng, và nhiều hàng hà sa số hơn TP ta nhiều. Kể từ giây phút bước ra khỏi phi trường Indira Gandhi, là bạn tận hưởng.... không khí công trường.. cho đến khi về. Và nhờ vậy mà một số cung đường được cảnh báo là cực khổ...lắm lắm chẳng thấy đâu. Dân Ấn cũng rất dễ chịu đựng (mà bực mình cũng chẳng làm gì ai được) khi kẹt xe dài dài. Xe hơi đủ loại chạy theo kiểu Honda VN ta: lách từng khe nhỏ, rồi cũng đến nơi. Ở Ấn, phần lớn cabin tài xế độc lập, nên hành khách thông thả nhìn sự bình tĩnh đến lạ của họ trong các tình huống này. Nhờ kẹt xe nên hỏi han được một số địa điểm chợt thấy.

Việc tham quan các thắng cảnh, di tích tại Ấn đều có giá vé khá cao, từ 10 usd/người trở lên thậm chí có nơi lên đến 35 usd/người. Có lẽ vì vậy nhà tour sắp sẵn một số địa điểm cố định vừa vặn với khả năng tài chánh chung của du khách và thường không đáp ứng nổi yêu cầu thêm điểm thăm viếng, dù có khi còn thời gian. Khách mang máy ảnh, máy quay phim đi theo phải thêm một khoản phí không nhỏ. Nhưng đóng tiền xong, không phải muốn chụp cái gì cũng được. Như ở Taj Mahal, máy quay phim phải dừng lại cách đền gần 1km, máy chụp hình thì đến chân đền là stop. Không chụp thì thôi vậy!

sân trong Red Fort

Hai điểm tham quan ở Agra :Taj Mahal và pháo đài Đỏ (cùng là Di sản thế giới), nối nhau trong một câu chuyện hoàng cung diễm lệ và bi đát mà mọi người đều có thể đã biết qua: Một ông vua thương bà vợ đẹp chết, sau khi hạ sanh cho mình một đứa con trai, đã cho xây dựng một công trình thương nhớ rất vĩ đại bên bờ Tây sông Tamuna. Và giữ lời hứa với vợ quá cố không tục huyền nữa để chăm sóc đứa con trai. Đến khi lớn khôn, chính đứa con của tình yêu lớn đó, vì quyền lực đã thanh toán các anh em khác, và nhốt người cha tại pháo đài Đỏ ở phía bên kia sông để có.... điều kiện hằng ngày nhìn ngắm công trình mộ vợ xưa, do mình xây cất.

Có câu hỏi đặt ra: Có bà vợ nào xây dựng công trình to lớn để tưởng nhớ ông chồng quá cố không nhỉ? Tưởng hỏi chơi ai dè có thật. Mà cũng ở Ấn Độ, cũng dính líu một tí với Taj Mahal. Xin trích đoạn cho các bạn, để nếu có dịp đến Ấn, thì tham quan cả hai cho... bình đẳng.

Lăng mộ Humayun là nổi bật không những vì sự hoàn hảo của kiến trúc đa dạng về trang trí mà còn về đẹp chính thống của phong cách bố trí vườn bao quanh nó. Việc sắp xếp khéo léo của các vòm kích cỡ khác nhau và nét duyên dáng của mái vòm trung tâm tạo thành một tòa nhà hoàn hảo và lộng lẫy, đó thực sự là khu tưởng niệm quan trọng đầu tiên kiểu Mughal.

Lăng mộ Humayun là những ngôi mộ sân vườn đầu tiên được thực hiện ở Ấn Độ , chia thành 36 ô lưới, với kênh dẫn nước giao nhau khắp nơi. Khu vườn xây dựng theo phong cách Ba Tư. Những khu vườn vuông ban đầu được chia thành bốn ô vuông bằng các đường lớn và các kênh, sau đó, một lần nữa mỗi ô vuông phân chia thành những phần nhỏ hơn tạo nên các Char Bagh. Lối vào ngôi mộ Humayun là một trục đường dài xuyên suốt với các cổng trên

đường. Ngôi mộ chính có hình dạng bát giác, được xây dựng trên một mặt nền cao và các hàng trụ cột, mà dưới đó là những ngôi mộ của những người ít nổi tiếng. Được xây dựng chủ yếu bằng đá sa thạch màu đỏ, Humayun cũng sử dụng các phiến cẩm thạch màu đen và trắng để phá vỡ tính đồng nhất.

Xây dựng bởi Hamida Banu Begum, vợ góa của Humayun, một phần kiến trúc xuất sắc này được cho là đã truyền cảm hứng, gợi ý tưởng chính, để Shahjahan xây dựng công trình Taj Mahal tuyệt vời ở Agra. Các ngôi mộ được đặt ở trung tâm của một khu vườn vuông lớn bao quanh bởi những bức tường cao ở ba mặt. Các kiến trúc sư người Ba Tư, Mirza Ghyas và nhóm của ông, thiết kế nó. Hoàng hậu sau này giết đội ngũ kiến trúc sư – bà ta không muốn công trình này được sao chép.

Công trình hoàn hảo này được tuyên bố là Di sản thế giới của UNESCO vào năm 1993. Humayun nằm ở Nizamuddin Đông ở New Delhi. Nó nằm trên đường Mathura gần giao lộ với đường Lodhi. Là một trong những điểm thu hút khách du lịch quan trọng nhất ở New Delhi, người ta dễ dàng đến đây bằng xe buýt, ô tô hoặc taxi từ khắp nơi chính của Delhi.

Tiếc rằng chúng tôi không đến được nơi này để các thành viên nữ trong đoàn .hãnh diện. Nhưng mà giới xây dựng chắc không thích lắm, vì ngại ai đó bắt chước chủ đầu tư này thì mệt không kịp. Xin thêm Humayun xây dựng khoảng 1556-?, còn Taj Mahal xây dựng 1632-1648. Đời chất cũng chẳng vừa gì, xây xong chặt tay thợ xây dựng cũng cùng một mục đích.

Lang thang như vậy cũng nhiều, mà kể hoài cũng không hết chuyện....cũ, đã có nhiều người cũng biết mà không đá động tới. Người viết kết thúc với các cảm xúc về đường sắt Ấn, bởi vì gốc gác gia đình là dân đường sắt VN. Thường du khách than phiền về xe lửa Ấn về tình trạng nhếch nhác sân ga, cảnh xô bồ hỗn loạn, lạc đường, hãi sợ vì lo lắng thất lạc hay thất thoát hành lý. Mà đúng vậy. Ga xe lửa chính nào của Ấn cũng luôn luôn tiếp nhận, hằng ngày, một số lượng hành khách cỡ 5-10 lần ga Sài Gòn trong dịp tết. Ngoài khách lên tàu, còn khách transit (như hàng không) nữa. Tại những ga này có rất nhiều nhánh rẽ. Đường sắt Ấn khô rộng 1.44m, có khá nhiều cung đường là đường đôi, xuôi ngược. Chạy đủ loại đầu máy: từ than đá đến Diesel, Điện. Chiều dài đoàn tàu thường gấp 2-3 lần tàu VN. Tàu hàng thường có hơn 40 toa. Đường đón tàu tại

ga cứ một nhóm có 3 đường tàu: Hai để đậu tàu, một ở giữa làm đường tác vụ. Những ga lớn như ở 4 TP nói trên có từ 4-7 nhóm đường đón tàu như vậy. Tại một sân ga, nền bạn không bình tĩnh, nhất là không thường sử dụng xe lửa, thì cảm chắc sự lo lắng, khi nhìn từ những lối đi trên cao: vài chục đường tàu dài ngút mắt trên khu vực đón tàu. Với số lượng khách đông đảo, đủ đẳng cấp thành phần + số người phục vụ các dịch vụ bốc xếp, hàng ăn, nhân viên đường sắt mà không náo nhiệt, nhếch nhác thì ...lạ. Tại sân ga, mới thán phục sự chuyên nghiệp của các HDV bản địa, và tốt nhất, bạn nên tuân theo sự chỉ dẫn của họ.

Ga Lucknow trong đêm

Nhưng rõ ràng, đường sắt là một tài sản lớn của người Ấn. Không có mạng lưới này thì giao thông đường bộ không kham nổi một tỉ dân Ấn. Mỗi một nhà ga chính là một công trình kiến trúc không kém ấn tượng. Mặc dù đã nhìn thấy trên net nhiều hình ảnh nhà ga Ấn, nhưng chúng tôi không khỏi tò mò mỗi khi đến một sân ga mới. Nếu không bận rộn lên tàu với nhiều bờ ngõ, thì chắc sẽ có nhiều điều thú vị hơn. Nhìn nhà ga Lucknow mà cứ nghĩ đến đình Thống Nhất, qui mô cũng sấp xỉ như nhau chỉ khác về công năng: một phục vụ cho ít người, một phục vụ cho số...quá đông. À quên, trong di sản thế giới cũng dành một chỗ cho một phần đường sắt Ấn.

Thôi xin chào Ấn Độ, à, quên chào Bắc Ấn, quá đẹp, nếu có dịp xin trở lại.

Nguyễnthanhha 08, tháng 11/2009